

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kehittäminen ja yhteistyölautakunta

Haen oikaisua kehittäminen ja yhteistyölautakunnan 5.4.2023 kokouksen päätökseen

Asia §10 Järjestöjen kumppanuuspöydän tavoitteet ja jäsenten valintakriteerit

Sote-järjestämislakivelvoitteet (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 §7) mukaan hyvinvointialueen on edistettävä järjestöjen toimintaedellytysten vaikuttamismahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Laissa myös määritellään järjestöyhteistyöstä. Tätä kautta järjestöt ovat erilaisessa asemassa verrattuna yksityisiin palvelun tuottajiin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Järjestö on yleistermi ja se kuvaa rekisteröityjä yhdistyksiä, säätiöitä ja Suomen Punaisen Ristin paikallisosastoja. Yhdistys tarkoittaa kohdennettua rekisteröityä yhdistystä ja säätiö tarkoittaa kohdennettua rekisteröityä säätiötä. Sote-järjestöjen toiminta perustuu välittämiseen. Niiden toiminnan päätarkoituksena on jonkin erityisryhmän, oman jäsenistön ja laajemman väestöosan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen ja edistäminen. Lisäksi järjestöt tekevät edunvalvontaa ja tuottavat tietoa ja näin vaikuttavat kohderyhmänsä koskettaviin asioihin. Osalla järjestöistä on myös palvelutuotantoa. Järjestöjen toiminta poikkeaa perusluonteeltaan yritystoiminnasta. Yritysten tarkoituksena on lähtökohtaisesti tuottaa rahaa sen omistajalle tai sen osakkaille.

Itä-Uudellamaalla aloitettiin järjestöyhteistyön kehittäminen jo ennen sote-järjestämislain voimaantuloa. Vuosina 2020 ja 2021 järjestettiin useampia avoimia työpajoja, joihin kuntalaiset ja järjestöjen jäsenet saivat osallistua. Elokuussa 2021 perustettiin VATE-ryhmä ja siihen Yhdyspintajaosto. Tämän jälkeen alkoi todellinen suunnittelu yhteistyömallista, jossa mukana järjestöt. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen järjestöjen valmistelevalle kehittämisryhmä perustettiin 23.5.2022 järjestetyn avoimen järjestötapaamisen pohjalta. Tässä kehittämisryhmässä oli 14 järjestöedustajaa. He eivät edustaneet kehittämisryhmässä tiettyä järjestöä, vaan yleisesti hyvinvointialueen palveluja täydentäviä järjestöjä. Järjestöyhteistyön valmistelussa tunnistettiin tarve alueelliselle järjestöyhteistyörakenteelle. Valmistelussa pyrittiin suunnittelemaan sellainen yhteistyörakenne, joka palvelee parhaalla mahdollisella tavalla alueen järjestökentän tarpeita, realiteetteja ja toimintarakenteita. Valmistelukeskustelujen pohjalta päädyttiin siihen, että alueellisiin tarpeisiin vastaa parhaiten järjestöjen kumppanuuspöytä, jota hyvinvointialue koordinoi.

Hyvinvointialueen aluehallitus on kokouksessaan 25.8.2022 päättänyt, että hyvinvointialueen ja järjestöyhteistyön rakenteena on kumppanuuspöytä, koska Itä-Uudenmaan järjestökenttä on hyvin

pirstaleinen ja kumppanuuspöytä on tarkoituksenmukaisin yhteistyörakenne. Kumppanuuspöytä on järjestökentän ja julkisen toimijan välisen yhteistyön mahdollistava kumppanuudellinen vuorovaikutuksen, yhteistyökehittämisen ja yhteistyön foorumi. Kumppanuuspöytä ei koske vain palvelutuottajajärjestöjä, vaan siinä korostuu ennen kaikkea järjestölähtöinen auttamistoiminta, välittäminen.

Toukokuussa 2022 perustettu kehittämistyöryhmä kokoontui useita kertoja vuonna 2022. 17.6, 5.9, 28.10, 15.11, 12.12. Kokouksissa suunniteltiin kumppanuuspöytää ja 10.1.2023 hyvinvointialueen nettisivuilla ja järjestöjen kautta julkaistiin avoin hakumenettely kumppanuuspöydän jäseneksi. Hakijoita oli 27 eri järjestöistä. Kehittämisryhmä kokouksessaan 30.1.2023 valitsi 19 jäsentä kumppanuuspöytänsä eri teema-aloilta. Ikäihmiset, potilas- ja sairausjärjestöt, mielenterveys- ja päihteet, vammaisjärjestöt, lapset- ja lapsiperheet, sosiaalipalvelut/työelämän ulkopuolella olevat ja monialajärjestöt. Kumppanuuspöydän toiminnan oli tarkoitus alkaa maaliskuussa 2023. Näin järjestöt olisivat päässeet mukaan esimerkiksi palvelustrategian ja osallisuussuunnitelman suunnitteluun ja yhte-alatyöryhmien työskentelyyn.

1.3.2023 hyvinvointialueen kehittäminen ja yhteistyölautakunta käsitteli kumppanuuspöytä asiaa ensimmäisen kerran. Pitkän keskustelun jälkeen asia palautettiin uuteen valmisteluun hakukriteerien ja kokoonpanon tarkistamiseksi, mm. että yritykset ja oppilaitokset otetaan mukaan. Allekirjoittanut ei ollut mukana asian käsittelyssä, koska olin ehdolla kumppanuuspöydän jäseneksi ikäihmisten teemassa.

Hyvinvointialueen virkahenkilöstö valmisteli asiaa uudestaan erittäin hyvin seuraavaan kokoukseen. Apua virkahenkilöstö sai SOSTE ry:n järjestöasiantuntija Ilari Karhumaljalta. Hän oli koko ajan mukana kehittämistyöryhmän työskentelyssä ja näin työryhmä sai valtakunnan tasoista tietoa järjestöyhteistyöstä. Kehittäminen ja yhteistyölautakunta käsitteli asiaa 5.4.2023 kokouksessa §10. Asia oli valmisteltu todella hyvin, oli tehty ”rautalankaversio” mistä kumppanuuspöydästä on kysymys. Päätettävänä oli kumppanuuspöydän jäsenen kriteerit, kumppanuuspöydän edustamat teemat ja kumppanuuspöydän tavoite ja tehtävät. Kokouksessa tuli muutosesitys, että järjestöjen kumppanuuspöytänsä pitää ottaa mukaan yritykset ja oppilaitokset. Allekirjoittanut esitti, että hyväksytään esittelijän esittämä päätösehdotus. Asiasta äänestettiin ja 8/3. Asian päätökseksi tuli, että kriteerien viimeiseksi kohdaksi lisättiin teksti ”myös alueen yritysten ja oppilaitosten on mahdollista hakea mukaan kumppanuuspöydän toimintaan”. Jätin asiasta eriävän mielipiteen, mikä on lautakunnan pöytäkirjan liitteenä. Allekirjoittanut oli mukana asian käsittelyssä, koska nyt ei päätetty henkilöistä eikä järjestöistä.

Miten päätöstä haluan muuttaa ja millä perusteella oikaisua vaaditaan?

Haluan että 5.4.2023 kehittäminen ja yhteistyölautakunnan päätöslisäys kumotaan. Eli ”Kumppanuuspöytänsä valittavien jäsenten kriteerien viimeiseksi kohdaksi lisättiin teksti, myös alueen yritysten ja oppilaitosten on mahdollista hakea mukaan kumppanuuspöydän toimintaan”.

Kokouksen päätös, lähinnä lisäys, on ristiriidassa hyväksytyihin kriteereihin (jäsen on sellaisen järjestön jäsen, joka edistää toiminnallaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa tai hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta, edustaa kumppanuuspöydässä kaikkia hyvinvointialueen järjestöjä, ei vain omaa järjestöjä jne).

Kokouksessa käytyjen keskustelujen perusteella allekirjoittaneelle tuli sellainen tunne, että kaikki lautakunnan jäsenet eivät ehkä tieneet, mistä asiasta on kysymys.

Sote-järjestämislaki määrittää järjestöyhteistyön tärkeyden. Tätä kautta järjestöt ovat erilaisessa asemassa yksityisten yritysten ja oppilaitosten kanssa. Järjestöt tuovat hyvinvointialueen asukkaiden, palvelujen

käyttäjien arjen äänen ja tarpeet kuuluviin ja ne voivat olla mukana osa hoitopolkuja. Kuinka järjestöjen tärkeys ja niiden erilainen asema tulee huomioitua uudessa kumppanuuspöydässä, jossa mukana olisi yritysten ja oppilaitosten jäseniä?

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tehty pitkään järjestöyhteistyötä ja sitä kautta suunniteltu hyvinvointialueelle sopiva ja tarkoituksenmukainen yhteistyömalli. Koko valmistelutyön aikana on valmisteltu yhteistyömuotoa järjestöjen kanssa, ei yritysten eikä oppilaitosten kanssa.

Hyvinvointialueen pitää tehdä yhteistyötä myös yritysten ja oppilaitosten kanssa, mutta sen paikka ei ole järjestöjen kumppanuuspöytä, vaan aivan muu malli.

Hyvinvointialueen aluehallitus päätti 25.8.2022 kokouksessa, että kumppanuuspöytä on hyvä malli ja sen pohjalta kehittämissyöryhmä jatkoi työskentelyä.

Koska asia menee uuteen valmisteluun, on syytä valmistella uudet kumppanuuspöydän tavoitteet, tehtävät, jäsenten valintakriteerit, vaikka 5.4 kokouksessa ne hyväksyttiin lisäyksellä. Tämän jälkeen uusi avoin hakumenettely kumppanuuspöydän jäsenistä, tehtävä valinta jäsenistä jne. Järjestöyhteistyön aloittaminen viivästyy paljon

5.4 kokouksessa tehty päätös vaikuttaa todella moneen asiaan. Tärkein on kun ei päästä aloittamaan kumppanuuspöytä työskentelyä eikä aloittamaan hyte-alatyöryhmien työskentelyä. Tavoitteena oli, että kumppanuuspöydän jäsenistä valittaisiin lasten- ja nuorten hyte-ryhmään, esteettömyysryhmään, osallisuusryhmään, ehkäisevän päihde- ja mielenterveysryhmään, terveet elämäntavat/elämänohjausryhmään ja kulttuurihyvinvointiryhmään jäsenet. Tämä tarkoittaa myös, että järjestöt eivät pääse mukaan palvelustrategian ja osallisuussuunnitelman suunnitteluun.

5.4 kokouksessa en hyväksynyt esitettyä uutta päätösesitystä, lisäystä, edellä esitettyjen asioiden perusteella. Asiasta äänestettiin. Jätin asiasta §10 eriävän mielipiteen, kuten pöytäkirjassa lukee. Sanoin että toimitan kirjallisen eriävän mielipiteen seuraavana päivänä sihteerille. Kokouksessa vaadittiin, että minun on tehtävä se nyt kokouksessa ja jätettävä se kokouksen aikana. Olin erimieltä mutta tein eriävän mielipiteen käsin. Tästä johtuen en voinut tehdä sellaista eriävää mielipidettä minkä olisin halunnut tehdä. (Laki hyvinvointialueesta §111). Katson että minua ei kohdeltu oikeudenmukaisesti eikä lain edellyttämällä tavalla kokouksessa.

Porvoo 20.4.2023 Eila Kohonen

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Kehittäminen ja yhteistyölautakunnan jäsen

LIITE Ote pöytäkirjasta 5.4.2023 kehittäminen ja yhteistyölautakunta, §10

